כותח הבבלי וכל מיני כותח אסור למכור ל' יום קודם הפסח: ת"ר [א] נותנין מזונות לפני הכלב בחצר נטלו ויצא אין נזקקין לו [ב] כיוצא בו נותנין מזונות ◦ לפני הנכרי בחצר נטלו ויצא אין נזקקין לו הא תו למה לי היינו הך מהו דתימא האי רמי עליה והאי לא רמי עליה קמ"ל: ת"ר [ה] לא ישכיר אדם כליו לנכרי בע"ש בד' ובה' מותר כיוצא בו אין משלחין איגרות ביד נכרי בע"ש בד' ובה' מותר אמרו עליו על ר' יוסי הכהן ואמרי לה על ר' יוסי החסיד [א] שלא נמצא כתב ידו ביד נכרי מעולם ת"ר [ג] אין משלחין איגרת ביד נכרי ע"ש אא"כ קוצץ לו דמים ב"ש אומרים כדי שיגיע לביתו וב"ה אומרים כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה והלא קצץ אמר רב ששת ה"ק ואם לא קצץ בית שמאי אומרים עד שיגיע לביתו ובית הלל אומרים [ד] עד שיגיע לבית הסמוך לחומה [א] והאמרת רישא אין משלחין לא קשיא [ה] הא דקביע בי דואר במתא והא דלא קביע בי דואר במתא: ת"ר [ו] אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם לשבת במה דברים אמורים לדבר הרשות אבל לדבר מצוה שפיר דמי [ב] ופוסק עמו על מנת לשבות ואינו שובת דברי רבי רשב"ג אומר אינו צריך ומצור לצידן אפילו בע"ש מותר: ת"ר [ג] [ז] אין צרין על עיירות של נכרים פחות מג' ימים קודם לשבת ואם התחילו אין מפסיקין וכן היה שמאי אומר [א] עד רדתה אפי' בשבת: אמר רבן שמעון בן גמליאל נוהגין היו וכו': תניא [ד] א"ר צדוק כך היה מנהגו של בית רבן גמליאל שהיו נותנין כלי לבן לכובס ג' ימים קודם לשבת וצבועים אפילו בע"ש ומדבריהם למדנו שהלבנים קשים לכבסן יותר מן הצבועין אביי הוה יהיב ליה ההוא מנא דצביעא לקצרא אמר ליה כמה בעית עילויה א"ל כדחיורא אמר ליה [ז] כבר קדמוך רבנן אמר אביי האי מאן דיהיב מנא לקצרא במשחא ניתיב ליה ובמשחא נשקול מיניה דאי טפי אפסדיה דמתחיה ואי בציר אפסדיה דכווציה: ושוין אלו ואלו שטוענין כו': מאי שנא כולהו דגזרו בהו ב"ש ומ"ש קורות בית הבד ועיגולי הגת דלא גזרו הנך דאי עביד להו בשבת מיחייב חטאת גזרו בהו ב"ש ע"ש עם חשכה קורות בית הבד ועיגולי הגת דאי עביד להו בשבת לא מיחייב חטאת לא גזרו מאן תנא דכל מידי דאתי ממילא שפיר דמי אמר רב יוסי (בר[ג]) חנינא רבי ישמעאל היא דתנן [ט] השום והבוסר והמלילות שרסקן מבעוד יום רבי ישמעאל אומר [ח] יגמור משתחשך ורבי עקיבא אומר

לא

כותח הבבלי. נותנין בו חמץ כדאמרי' באלו עוברין[ו] ואינו עשוי לאכול יחד[ד] אלא לטבול בו ואינו כלה עד זמן מרובה: שלשים יום. משמתחילין לדרוש בהלכות הפסח[ו] הלה אזהרת פסח עליו[ו]: כלב. רמי עליה לזונו: לא ישכיר אדם כליו. לעשות בהן מלאכה[ט] בע"ש דנראה שמשכירו לו לצורך השבת: שלא נמצא כתב ידו. שלא יוליכנו בשבת: אלא אם כן קצץ לו דמים. דכיון דקוצץ לו דמים בדידיה טרח וב"ש לא מודו בקצץ דאפילו בקצץ פליגי דהא לא עדיף ממוכר ומשאיל ונותן מתנה[ס] אלא מילתא דב"ה אשמעינן דבדלא קוצץ לא פליגי דאסור: לביתו. של מי שנשתלח לו: לבית הסמוך. לחומת העיר שנשתלח שם: והלא קצץ. ואמאי אסרי ב"ה הא אינהו שרו לעיל: והא אמרת רישא אין משלחין. אא"כ קצץ: דואר. שלטון העיר ולו רגילין לשלוח איגרות: שכיחא במתא. משלחין בלא קיצץ בכדי שיגיע השליח למר לבית הדואר ולמר לבית הסמוך לחומה ורישא דאין משלחין בלא קיצץ כלל דלא קביע במתא ואם לא ימצאנו יהא צריך לילך אחריו בשבת: מפליגין. מפרישין מן היבשה לים וזהו לשון [הפלגת[י]] ספינה על שם שמפליג עצמו מן הישוב. ומרדכי יעקב שמעתי בעירובין[ט] שהאמצעיתו של ים נקרא פילגוס ואף בלשון לעז פילגס[י]: ופוסק. עם הנכרי ע"מ לשבות ואין צריך לשבות: ומצור לצידן. אין אלא[פ] מהלך יום ובע"ש היה שם יום השוק כדאמרינן בפסחים במקום שנהגו [דף נ:]: ומדבריהם למדנו כו'. ונפקא מינה לשכר הכובס: לקצרא. כובס: כמה בעית עלויה. בשכר כיבוס: כבר קדמוך רבנן. שלמדונו שהלבנים קשים לכבסן יותר מן הצבועים: לימשחיה. ימדדנו בנתינתו ובחזרתו: דכווצי. ברותחין: דאתי ממילא. כגון משקין הללו שנסחטים מאליהם ובלבד שיתחיל מבעוד יום: בוסר. ענבים בתחילתן כשהן דקים מוציא מהן משקין לטבל בו בשר לפי שהוא חזק וקרוב להחמיץ[ט]: מלילות. שבולין שלא בשלו כל צרכן מרסקן וטוענן באבנים ומשקה זב מהן ומטבל בו: יגמור. מאחר[י] שרסקן ועברם[ק] בכובד יניחם בכלים ויצאו מעצמן ומותר לכתחילה:

לא

נותנין מזונות לנכרי בחצר. בשבת אפילו לב"ש דרגיל לאוכלו מיד ודוקא מזונות אבל שאר חפצים אסורים אפילו לב"ה דלא שרו ב"ה אלא בע"ש אבל בשבת לא וא"ת ואמאי נותנין מזונות לנכרי בשבת הא כיון דאין מזונותיהן עליך כדאמרינן הכא ובפ"ב דביצה (דף כא:) דמוליא אני את הנכרי שאין מזונותיהן עליך ליתסר כדאמרינן בפרק בתרא (דף קנה:) דאסור לטרוח בשבת לתת מזונות לפני חזיר[ל] משום דאין מזונותי' עליך ה"נ ה"ל למיסר בנכרי ויש לומר כיון דמפרנסים עניי נכרים עם עניי ישראל[י] משום דרכי שלום חשיב קצת מזונותיו עליך לענין איסור טורח שבות דרבנן אבל לענין עשיית מלאכה בי"ט דהוי איסור דאורייתא לא חשיב מזונותיו עליך:

כתוב בא"ז[כ] שפ"א חלה נכרי ושלח ליהודי א' בי"ט שישלח לו מיינו ואם לא ישלח לו ימות והנכרי היה מוחזק בעיר והתיר לשלוח לו ע"י נכרי משום דרכי שלום ושלח[מ] אל רבינו שמחה והתיר לו אבל לא ע"י ישראל ולה"ר יצחק נראה דהוא הדין בשבת אם היה הענין כך שהיה דבר שייך דרכי שלום כגון שהיה הנכרי אלם נראה שמותר לשלוח לו על ידי נכרי לדידן דלית לן השתא רשות הרבים דאורייתא [תוס' ישנים]:

לא ישכיר. אין לפרש משום שביתת כלים וכב"ש דא"כ אפי' ברביעי ובחמישי נמי אלא כב"ה היא דלית להו שביתת כלים או בחלוק וטלית וכיוצא בהן איירי דלא שייך שביתת כלים ואסור לפי שנראה כנוטל שכר שבת אף על פי שמשכירו יחד חדש או שבוע דאם משכירו ליום אפילו ברביעי ובחמישי אסור כדמשמע בסוף הזהב (ב"מ דף נח.) גבי שוכר פועלים לשמור פרה או תינוק ודוקא לשוכרו דמיחזי כנוטל שכר שבת אבל שאלה שריא:

אלא אם כן קוצץ לו דמים. מתני' נמי דנותנים כלים לכובס ועורות לעבדן איירי נמי בקוצץ והא דפריך והלא קצץ לב"ה פריך:

אין מפליגין בספינה. אפילו תוך התחום אסור משום שט כדמוכח בפ' תולין (לקמן קלט: ושם) גבי ההוא צורבא מדרבנן דאמר למינס בעינא ואזיל לאידך גיסא ושמר פירי משמע דתוך התחום היה ואפ"ה בלא הערמה אסור[ל]:

השום והבוסר והמלילות. למאי דקאמר בריש חבית (לקמן קמג:) מודים חכמים לר' יהודה בשאר פירות ומייתי מדתניא סוחטין בפגעין (א) ועוזרדין אבל לא ברמונים נ"ל דשום ובוסר יותר עשוין למשקין מפגעין ועוזרדין ומיהו התם מסיק דתרדין אע"ג דלאו בני סחיטה נינהו הואיל ואחשבינהו ה"ל משקין ולפ"ז הא דקתני סוחטין בפגעים לאו סחיטה גמורה קאמר אלא מיתוק בעלמא: **רבי** ישמעאל אומר יגמור. פי'[ק] אינו צריך לסלק הטעינה סמוך לחשכה אלא מניחן כל השבת קשה לר"י היכי מוכח דסבר ר' ישמעאל כל דאתי ממילא אפי' עביד בשבת ליכא חיוב חטאת דילמא ר' ישמעאל סבר כב"ה דשרו אפי' בהנך דלא אתי ממילא והא דנקט ריסקן משום רבותא דר"ע ועוד תימה דר"ע דאמר לא יגמור[ס] לא כב"ש ולא כב"ה ונראה לר"י דיגמור היינו דיגמור ויאכל בשבת ולא דמי למשקין שזבו שאסורין דגזרינן שמא יסחוט[מ] דהכא אפילו יסחוט ליכא איסור דאורייתא משום דאתי ממילא והשתא מייתי שפיר דקסבר ר' ישמעאל כל דאתי ממילא ס"ד אפי' לב"ש כיון דאי עביד ליה בשבת לא מיחייב ור"ע דאמר לא יגמור לא שצריך להסיר הקורה דסבר כב"ה אלא שלא יגמור כדי לאכול משקדש היום דאסורין אפי' לב"ה כשאר משקין שזבו דאסורין דהך סחיטה נמי דאורייתא אע"ג דאתי ממילא ועי"ל דיגמור בידים משתחשך דלא דמי למתני' דלא שרו ב"ה אלא טעינת קורה אבל בידים לא דהכא כשאין מחוסרין דיכה כדאמר בסמוך והשתא מייתי שפיר דכיון דשרי ר' ישמעאל לסחוט בידים ולא גזר אטו מחוסרי דיכה א"כ במחוסרי דיכה נמי סבר דלא מיחייב ובתר הכי קאמר דלרבי ישמעאל במחוסרי דיכה מיחייב ואפ"ה כשאין מחוסרין שרי בידים ולא גזר אטו מחוסרין אבל כר"ע לא אתיא כיון דאסר בשאין מחוסרין דיכה אטו מחוסרין דיכה מכלל דמחוסרין דיכה מיחייב וא"כ אסור עם חשכה לב"ש:

שמן

עין משפט נר מצוה

קמה א ב מיי' פ"ו מהל' שבת הלכה כא סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן שכה סעיף א:

קמו ג ד ה מיי' שם הלכה כ סמג שם טוש"ע או"ח סימן רמז סעיף א:

קמז ו מיי' פכ"ד מהלכות שבת הל' ו ופ"ל שם הלכה יג סמג עשין לו לאוין סה טוש"ע או"ח סימן רמח סעיף א:

קמח ז מיי' פ"ב מהל' שבת הלכה כה וס"ל הלכה יג ופ"ו מהל' מלכים הלכה יא טור או"ח סימן רמט:

קמט ח מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה טז טור ושו"ע או"ח סימן שכא סעיף יט וסימן שכ סעיף ג:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה השום וכו' בפגעים ופרישים ועוזרדין:

גליון הש"ס

גמ' לפני הנכרי בחצר. עי' לעיל דף ג ע"א תוס' ד"ה בבא דרישא:

רבינו חננאל

והיא שעה חמישית כרבן גמליאל דאמר חולין נאכלין כל ארבע ותרומה כל חמש. **נתינת** מזונות לפני נכרי בחצר או לפני כלב מותר ואם נטל ויצא אין נזקקין לו: **ת"ר** לא ישכיר אדם כליו לנכרי בע"ש כו'. **ת"ר** אין משלחין אגרת ביד נכרי בע"ש כו' אוקימנא כדברי בית הלל. **אי לא קביעא דואר במתא.** פי' איש ידוע שכל כתב אליו יובל והוא המשכיר ומשלח כל אגרת למי שנשתלחה לו אין משלחין אא"כ קצץ שכר לשליח או אם יכול השליח להגיע במקום שהוא שרוי (בין) מי שהאגרת שלוחה אליו מבעוד יום ואפילו בבית הסמוך לחומה. **ואי קבוע דואר במתא.** כענין שפירשנו למעלה אע"פ שלא קצץ שרי דהא אגרת לבי דואר שדורה ובי דואר הוא במתא בהדיה והא קצץ שכר המשלח לשליח בין יש בי דואר בין אין שם בי דואר בין מגיע אצל מי שנשתלחה לו בין אין מגיע מותר. **אמרו** על יוסף הכהן החסיד שלא נמצא כתב ידו ביד נכרי מעולם. **הא דתנן** נתינת כלי לבן לכובס נכרי פשוטה היא. **הא דתנו** רבנן אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם לשבת. יש מי שאומרים בזמן שגוששת ואין במים י' טפחים ומשום גזירת תחומין נגעו בה אבל למעלה מי' טפחים לא גזרו ומשום הכי נהגו להפליג בים הגדול: **ת"ר** אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם לשבת בד"א לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מותר ופוסק עמו לשבות ואינו שובת דברי רבי רשב"ג אומר אינו צריך לפסוק. והלכתא כרשב"ג דכי קיי"ל הילכתא כר' מחבירו ולא מאביו וכבר פירשנוהו למעלה בספינה גוששת שאין במים י' טפחים ומשום תחומין גזרו אבל למעלה מי' טפחים לא גזרו: **ושוין** ב"ש וב"ה שטוענין בקורת בית הבד כו' ודייקינן ממתניתין דכל מידי דאי עביד הוא מעשה חייב עליו חטאת כגון שריית דיו ונתינת אונין של פשתן וכיוצא בהן בהני פליגי ב"ש אבל הכא דאי עביד לעצמו לא מחייב חטאת אפילו ב"ש מתירין וזהו שאמרו כל מידי דאתי ממילא שפיר דמי:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [תוספתא פרק יד], ב) [תוספתא עירובין פ"ג], ג) [תוספתא פרק א], ד) [ב"ב קסז. חולין קה.], ה) עדיות פ"ה מ"ו, ו) פסחים מב., ז) פסחים נ., ח) לעיל יח:, ט) דף מא: וכ"ה ברש"י שם ד"ה והפליגה, י) [גיטין סא.], כ) אור זרוע הל' שבת סימן נג, ל) [וע"ע תוס' עירובין מג. ד"ה הלכה], מ) ביצה ג ע"א.

תוספות ישנים

א) תימה דילמא רישא ה"ק אין משלחין כשאינו יכול להגיע אלא א"כ קצץ והיינו בפלוגת' דסיפא בשלא קצץ אם יכול להגיע שרי. ויש ספרים דגרסי והתניא דאין משלחין והיינו ברייתא דלעיל דכיוצא בו וכן הגיה ה"ר יהודה בספרו:

ליקוטי רש"י

כותח. נותנין בו פירורי לחם ואסור משום חמץ. **שלשים יום.** דסבירא ליה כבית שמאי וזה אינו נאכל מהר שאין אוכלין אותו אלא מטבילין בו והני שלשים יום משעה שחל עליו חובת ביעור משמואלין בהלכות הפסח [פסחים כא:]. **כלי לבן.** שהוא קשה לכבס וצריך שלשה ימים ומחמירין על עצמן כבית שמאי [לעיל יח.]. **קצרא.** הכובס נקרא קצרי בלשון ארמי [פסחים קיט:]. כך שמו בלשון ישמעאל והם כובסין שמעתי אומרים על שם שמקצרין בגדי צמר כשדורסין אותן ברגליהן במים שקורין פולו"ן והיינו דמתרגמינן עין רוגל (שמואל ב' יז) עינא דקצרא [תענית כט:]. **לא מיחייב חטאת.** דכי אמרינן סחיטת זיתים וענבים אב מלאכה בפרק חבית שנשברה (שבת קמג:) הני מילי בזיתים וענבים שלא ריסקן מבעוד יום דהוה ליה מפרק דבר משאשו הגדל בתוכו והיא תולדה דדש אבל הכא אין נותנין קורה על גבי זיתים עד שטוחנין תחלה בריחים וכן ענבים דורכין אותן תחלה ברגל ובלאו קורה נמי משקה נפיק ממילא אלא דלא נפיק שפיר כי השתא ולא דמי לדש [לעיל שם]. **בוסר.** כשהן כפול הלבן נקראין בוסר וכו' היו כותשין הענבים כשהן בוסר ונותנין לתוך מים ועושין חומץ לטיבול [גיטין לא.].

תורה אור השלם

א) רַק עֵץ אֲשֶׁר תֵּדַע כִּי לֹא עֵץ מַאֲכָל הוּא אֹתוֹ תַשְׁחִית וְכָרָתָּ וּבָנִיתָ מָצוֹר עַל הָעִיר אֲשֶׁר הִוא עֹשָׂה עִמְּךָ מִלְחָמָה עַד רִדְתָּהּ: [דברים כ, כ]

הגהות וציונים

א] עיין בר"ח של"ג "ואמרי לה על ר' יוסי" אלא גרס **אמרו על ר' יוסי הכהן החסיד** וכ"ה באבות פ"ב מ"ח ר' יוסי הכהן חסיד ועיין עירובין מז ע"ב: ב] צ"ל **מותר** דתיבת "ש"ד" אינו לשון ברייתא אלא לשון של גמרא, יעב"ץ, (וכ"ה בכת"י): ג] [צ"ל **ברבי**] (גליון): ד] אולי צ"ל **יחיד** (וכ"ה בר"י מלוניל): ה] ברש"י שברי"ף "בע"ש" מתחיל דיבור חדש ועיין שפת אמת: ו] ע"פ הגהות יעב"ץ עיי"ש: ז] בדפו"ר **פילגא** וכ"ה ברש"י עירובין מא ע"ב ד"ה והפליגה **פיל"ג**: ח] בנמוק"י איתא **אינו** (ותיבת "אלא" נוסף ע"פ מהרש"ל דפו"ר): ט] צ"ל **לחומץ** (כ"ה ברש"י שברי"ף וברי"ן): י] הב"י סימן רנב העתיק **לאחר**: כ] יש להוסיף **והטעינן** בכובד (באה"מ): ל] כ"ה בדפו"ר וכבגמ' שם, ובדפוסים החדשים לפני "חיה", כנראה מהצנזור מפני שמשהו לנכרי: מ] יש להוסיף **גם** (באה"מ): נ] צ"ל **פ"ה** (מהר"מ בנעט): ס] לא יגמור **כב"ש** ולא כב"ה כצ"ל, מהרש"א (גליון):